

ג ל ז ר כ ו ת ל ע י ד ן ב מ ר ש ת י ת ש ב ר ע
ערוכים בידי נחמה ליבוביץ
 יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער
 הסתדרות נשי מזרחי באמריקה

14

פרק מ'

וישב (תשט"ו)

א. שאלה כללית בפתרון החלומות

1. ר' יצחק צראמה בספרו עקדת יצחק (נמסר בתחילת המאה ה-16)... קרוב היה הדבר לפתור שני החלומות שלהם בשוה, כי מה שהיה רואה שהעוף אוכל המאכלים מעל ראשו היה דומה למה שאמר שר המשקה "ואתן את הכוס על כף פרעה", כי המלך דומה אל הנשר גדול הכנפים (ע' יחזקאל יז)... אמנם נמשך יוסף בפתרון החלומות אחר מה שקדם לו מהכרתם ומהתחלפות שריתם והקורבה אשר להם אצל המלך ומחבדל החסאים אשר עליהם נתפסו ונזר זה לסמילה וזה - לצליבה... הרי נתבאר שמהשערת הפתרון הוא הכרת החולם.

(א) הסבר את דברי בעל העקדה המסומנים בקו,
 (ב) התוכל למצוא בפרטי החלומות סימנים המעידים על השוני באופנים ובסיב עבודתם של שני החולמים (בלשון בעל העקדה: "התחלפות שריתם ומחבדל החסאים אשר עליהם נתפסו").

2. חשוה לדברי בעל העקדה דלעיל את דברי אברבנאל: ואם תשאל: מי הגסד ליוסף שהיו שלשת ימים - ולא חדשים או שנים, אנס אשיבך מלין, שרוח הקודש היה מישר את יוסף במה שפתר, לא כחו המסער בלבד.
 הסבר, שאין נגוד בין שתי השקפות אלה על פתרון חלומות.

ט"ו וירא שר האופים כי קרב פתר.

רמב"ן:

אמר אונקלוס, כי יפה פתר וכן (תהלים קי"ט) "טוב טעם ודעת למדנש". וכן "כי טובות הנה" (בר' ו').
 והטעם לאמר כן, כי האיש הזה מבזה על יוסף, חושב בו שלא שדע לפתח אותו לעולם ולא יגיד לו החלום, אם לא בראותו כי פתר לחברו שפה וכחוגין.
 או אמר: וירא שר האופים כי לטובה פתר חלומי, שהיה מצטער בו שומן מחברו.

רשב"ם:

נכרים דברי אמת.

רד"ק:

ראה בלבו להשמעות אזניו, כי תפתרון טוב הוא, וחשב כי כן יאמץ פתרון חלומי הטוב, כי דעת בני אדם כי החלומות הולכים אחרי הפתרון וכן בדברי חז"ל (ברכות נ"ה) "כל החלומות הולכים אחר הפה".
 ויוסף מה שהבין בחלום כל אחד פתרו, לפי שכלו, אם טוב - אם רע.

אברבנאל:

וזכר הכתוב, ששר האופים, כאשר ראה שטוב פתר יוסף את חלום שר המשקים, הגיד גם הוא חלומי וזה יורה ששר האופים היה דואג בקרבו והיה ירא לספר חלומי, שפחד שיחיה פתרונו רע ומר עליו, אם לא שראה, שיוסף טוב פתר לשר המשקים, והיתה מחשבתו שחלום שניהם אחד הוא.

ספורנו:

כי טוב פתר ויש מקום שיפתור גם בעדו לטוב, "שהחלומות הולכים אחר הפה" - כדברי חז"ל.

הכתב והקבלה:

הנכון, כי מלת "טוב" יורה על כל מה שהוא שלמות לענין ונאות אל המכוון, ונופל על הנאה מן המגונה, ועל מיושר מן העול, ועל האמת מן השק. כמו (ירמיהו מ') "הטבת לראות" וטעם "כי טוב פתר" - כי אמת פתר.

שד"ל:

כי פחר לטובה.

1. מה קהל לכלם בפסוקנו?
2. בשתי דרכים מפרשים הנ"ל את "כי טוב פחר" הסבר מה הן דרכי וסדר את כל המפרשים הנ"ל לית קבוצה כחמאם לפירושיהם.
- מלא רשימה זו.

פירו' ב'

תכנו

הפרטים

(1)

(2)

.....

.....

פירו' א'

תכנו

הפרטים

(1)

(2)

.....

.....

3. להם מה נעזרים גם ברד"ק וגם ספורנו במאמר חז"ל "החלומות הולכים אחר המה"? הסבר את המאמר, והוכח מדוקא מפרשים אלה דקוקים להיען עליו.
4. מהו הקסי הנוסף בפסוקנו (קסי לחנוני) דעה הרד"ק ליתבו כחחילת דבריו?
5. להם מה הוסיף רד"ק לפרושו את דבריו "ויוסף מה יחבין פחר אם טוב - אם רע" - הלא זהו מה האנו רואים מתוך הפרק ומה לו לרד"ק להוסיף דבריו אלה?
6. מהו הרמז הלחוני המצא אנכנאל בכחוב לדבריו לחיב יד האופים לחלוט הניהם אחד הוא.
7. לדעת בעל הכתב והקבלה חלה המלה "טוב" לא רק בחטח המוסר, אלא אף בחיני טשחים אחרים. אלו הם?
- ס"ז וירא יד האופים כי טוב פחר.

השנה:

רמ"י ה' ד"ה ויחלמו חלום הניהם, ומדרשו, כי אחד חלם חלוט לניהם, וחלם את חלומו ואת פתרונו חברו.

רחב"מ א"ז ד"ה כי טוב פחר: נכרין דברי אמת.

והקוה דברי הגמרא סוטה ט' ב' (הופטים ט"ז י"ח) "וחרא דלילה כי הגיד לה את כל לבו מנא ידעה? (ר"י הלא כמה כזבים אמר לה קודם לכן ומצאתו זקרון) א"ר: "ניכרין דברי אמת!" אביי אמר: ידעה בית באותו צדיק דלא מביק. חס טמיה לבטלה כיון האמר (חס) "ניזיר אלוקים אני" אמרה: "היא ודמי קוטא קאמרי" (חפסס ודאי דבר אמת!)

1. התוכל להוכח מלברי הרב"מ ראין הוא מקבל את דברי המדרש המובאים ברמ"י?
2. רמ"י ורשב"ם מחולקים כאן באלה הדרכים להכרח האמת. הסבר את דעותיהם! הסבר את הדמיון בין מחלקתם, לבין המחלוקת שבין חז"י חזעוה בגמרא.

שאלות המסומנות X והמסומנות XX קיזח ביוחר, יפתור כ"א לפי דרגתו. תשובות וגם שאלות נא לחלוח לגחמה ליבוביץ, קריח מיה ירוהלים.